

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2017. – Т. 35-36. – С. 161-172

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2017. – Volume. 35-36. – pp. 161-172

УДК: 325.14(4)«2015»

© Володимир Фісанов¹

Міграційна криза 2015 року як стимул переосмислення сучасної регуляторної політики Євросоюзу: організаційний та безпековий виміри

У статті підкреслено, що питання міграційної політики стали предметом гострих дискусій у ЗМК, в експертному середовищі та владних колах об'єднаної Європи. Чимало важливих аспектів залишаються поза увагою дослідників і потребують поглибленого вивчення. Висвітлено еволюцію підходів в ЄС до питань міграційної політики під впливом кризи 2015 р., зокрема щодо оновлення інструментів й механізмів оптимізації сучасної міграційної політики. Підкреслено також роль основних акторів, які впливають на прийняття рішень і вироблення громадської думки з проблемних питань міграції – європейських управлінців, неурядових організацій, журналістів, а також самих мігрантів і біженців.

Автор зробив висновок, спираючись на документи Євросоюзу, вироблені свого часу у Дубліні (2013) підходи застаріли і потрібно виробити оновлену політику з проблем міграції. Підкреслено також, що в умовах розгортання кризи більшості держав ЄС вдалося виробити спільну позицію щодо допомоги насамперед Греції та Італії, а також стосовно солідарної позиції з питань квотування мігрантів – за виключенням країн Вишеградської групи.

Ключові слова

Міграційна криза 2015, спільна політика ЄС, Греція, Угорщина, Дублін III, біженці, економічна міграція.

2015 Migrant Crisis as a Stimulus for EU's Modern Regulatory Policy Reconsidering: Management and Security Dimensions

The body of the article goes on to discuss the migration and refugee policy issues that went viral in media, as well as became widely discussed by experts and EU power-holding structures. Few researchers have addressed the problem under study and require an in-depth analysis. This paper outlines the evolution of the EU approaches to regulation and management of migration flows forced and caused by 2015 migrant crisis. The main weakness in the previous studies is that they make no attempt to upgrade tools and mechanisms for optimizing modern migration policy. Of particular importance is keynote actors' impact on decision-making and shaping public opinion on migration problems – namely, European executives, NGO's, pressmen as well as migrants and refugees themselves.

This paper has given an account of the Dublin Regulation (2013) that the author considers to be outdated. Since the migrant crisis started, it has been clear that this system is inadequate, and that some of the burden must be borne by Europe's wealthy northern states. There is evidence to suggest migration policy tools to be dramatically reformed, though the European Parliament's planned amendment to Dublin Regulation could face new challenges. The findings of this study support the idea that most of the EU member states managed to pursue a common policy on triggering refugee influx, primarily in Greece and Italy, in addition to a joint stance in terms of fixing a quota on migrants – not including the Visegrad Group.

Keywords

2015 Migrant crisis, common EU policy, Greece, Hungary, Dublin Regulation, refugees, economic migration.

Постановка наукової проблеми. Поступово, починаючи із часів Першої світової війни, міграція стає дійсно глобальним явищем, яке сьогодні, через сто років після її завершення, набуло

¹ Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна, Email: vfishanov@gmail.com

надзвичайного впливу на соціальне й політичне «самопочуття» цілих країн й регіонів. Не є виключенням і Європа, та її економічний аттрактор Євросоюз, який був і залишився магнітом для багатьох менш розвинутих регіонів і держав. Незважаючи на усі складнощі об'єднана Європа – це найбільш успішна модель демократії та захисту людини, за виключенням смертної кари та деякої відстороненості від тих, хто упускає свої можливості і виявляється за межею бідності.

У контексті оновленої економічної політики, особливо у Франції, слід відзначити роль трудової міграції, яка була і залишається могутнім чинником інтеграційних процесів. Сучасні дослідження свідчать, що близько 10% європейців працездатного віку в якийсь період власного життя працювали в інших, ніж власна, країнах Європи. Причому серед громадян, котрі мають такий досвід, європейська ідентичність виражена набагато яскравіше ніж у тих, хто не має міграційного досвіду. Питання міграційної політики стали предметом гострих дискусій у ЗМК, в експертному середовищі та владних колах об'єднаної Європи. Чимало важливих аспектів залишаються поза увагою дослідників і потребують поглибленого вивчення. Звернення до цієї непростой проблематики допоможе при нагоді скорегувати й сучасну міграційну поведінку зацікавлених громадян, а також тактичні кроки владних інституцій в Україні у міграційній сфері.

Аналіз останніх досліджень. Автор не ставить за мету огляд літератури і джерел з міграційної тематики. Відзначимо тільки декілька загальних і спеціальних досліджень. Окремі важливі питання міграційної політики ЄС в умовах наростаючих кризових явищ, а також її вплив на Україну узагальнені в аналітичній доповіді відомої в Україні дослідниці О.А. Малиновської². Специфічна тематика, пов'язана з потоками міграції, досліджувалась у монографії Андрія Гайдуцького, в якій проаналізовано роль міграційного капіталу в економіці країн що розвиваються і, зокрема, в Україні. Підкреслена теза, що саме цей іноземний фінансовий ресурс досить часто випереджає відповідні прямі та портфельні інвестиції³. Цікавим для нас виявилось підтримане ЮНЕСКО дослідження методології міграційних досліджень, здійснене відповідним Центром у 2007 р. під керівництвом знаного спеціаліста у царині міграційної тематики Ж.А. Зайчовської⁴.

Цікавою для нас з точки зору виявлення певних загальних тенденцій виявилася стаття Ольги Прибоїв, де дослідницею визначено шляхи регулювання потоків нелегальної міграції в умовах їх лавинного наростання в ЄС⁵. Важливі аспекти кризи біженства, яка виникла у другій половині 2015 р. на південно-східних кордонах ЄС, вивчала молода харківська дослідниця Валентина Чуєнко⁶. Проблеми формування спільної європейської ідентичності й погано сумісної з нею відродженої ідентичності національних держав сьогодні часто «перетинаються» з імміграційними тисками. Тут не можна не погодитися із львівською дослідницею Галиною Луцишин, що «навіть у державах, які в 1990 роках демонстрували високий рівень культурної толерантності та терпимості, у 2000 роках виникають конфлікти культурної та національної невідповідності»⁷.

У статті використані також важливі документальні матеріали різних європейських інституцій, діяльність яких напряму чи опосередковано стосується міграційних питань.

Метою статті є дослідження із залученням сучасних документів ЄС та відповідних експертних оцінок окремих аспектів міграційної кризи в Європейському Союзі у 2015 р., зокрема запропонованих під її впливом інструментів й механізмів оптимізації сучасної міграційної політики.

² Малиновська, О.А. (2014). Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України, К.: НІСД, 48 с.

³ Гайдуцький, А.П. (2010). Міграційний капітал: теорія, методологія, практика, Київ, ТОВ «Інфосистем», 446 с.

⁴ Методология и методы изучения миграционных процессов (2007), Под ред. Ж.Зайончковской, И. Молодиковой, В.Мукомеля/ Центр миграционных исследований, Москва, 370 с.

⁵ Прибоїв, О.А. Напрями подолання міграційної кризи в країнах ЄС і врегулювання потоків нелегальної міграції / Вип. 8. 2017 Економіка і Суспільство // http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/15.pdf

⁶ Чуєнко, В.І. Європейська криза біженства, УжНУ, 2017 // Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.43/part_2/50.pdf

⁷ Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних відносин // Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/34280/1/7_41-45.pdf

Виклад основного матеріалу. Насамперед нагадаємо, не вдаючись у деталі, якою була ця криза 2015 року. Насправді, вона продовжувалася близько року, починаючи з серпня-вересня 2015 р., коли до ЄС із Туреччини рушили маси біженців переважно з Сирії (внаслідок жахів й руйнувань затяжної громадянської війни), а також з Іраку, де розгортався рух крайніх ісламістів під прапором ІДІЛ. Тоді в Європу двома шляхами – насамперед через Грецію і Болгарію прибуло за різними даними від 900 тисяч до 1 мільйона втікачів, які шукали притулку. Цю «емігрантську хвилю» вдалося призупинити десь у жовтні листопаді наступного 2016 р. Упродовж цього складного періоду журналісти зафіксували найбільший рух людей крізь кордони, на що європейські медіа відреагували численними історіями, які з'являлися щодня у ЗМК. Як відзначалося у спеціальній доповіді експертів Ради Європи «Медіа-супровід кризи біженців», щодо мігрантів у деяких ЗМІ досить часто можна було почути висловлювання у стилі ненависті та ворожнечі. Особливо це проявилось у деяких районах Східної Європи (особливо в Угорщині), а також у подібній правій пресі Західної Європи. З іншого боку, біженці та мігранти мали обмежені можливості щоби відверто і прямо говорити про свій досвід та страждання. Найчастіше їх імідж у медійному просторі ЄС був пов'язаний із образами «мовчазних акторів та жертв»⁸. За даними УВКБ ООН, у 2015 р. в абсолютному вираженні Німеччина прийняла найбільшу кількість мігрантів в Європі – 964.574 особи, причому близько 484 тисяч біженців прибули саме з Сирії⁹. Як слушно підкреслює вітчизняний дослідник В.І. Чуєнко, в ЄС одна з головних задач полягала у пошуку шляхів швидкого і радикального зменшення міграційних потоків та розв'язання міграційної кризи біженства як такої правовими засобами¹⁰.

Сьогодні однією з ключових проблем залишається питання узгодженості між діяльністю різних політичних інститутів ЄС. Про те, які інструменти й рецепти вирішення нагальних проблем пропонуються в експертних та владних колах ЄС поговоримо дещо пізніше.

Зазначимо також, що кожна з країн виробляє власну лінію імміграційної політики. У Франції, як відомо, закон про імміграцію був прийнятий ще в 2006 р., зокрема, тоді був запроваджений термін «вибіркова імміграція», що ускладнило процедуру легалізації нелегальних мігрантів. Франція також визнала, що вона є поліетнічною країною. Особливість її сусідки ФРН полягає у тому, що тут більш ефективною є соціальна інтеграція та краще налагоджений міжетнічний діалог. Причому головний наголос у демократичних ЗМІ робиться на культурній рівності різних етнічних груп.

Спочатку скажемо про декілька більш загальних й довготривалих глобальних тенденцій. Перше, щодо масштабів світової міграції. Як зазначив у доповіді Індійській Раді зі світових справ (Indian Council of World Affairs) експерт Дінож Упадхіяї, посилаючись на дані УВКБ ООН, переселення набуло найвищого розмаху за усі часи. Кількість переміщених осіб досягла 60 мільйонів у 2014 р., що є найбільшим показником після Другої світової війни¹¹. Більш того, згідно зі статистичними даними, за останні 23 роки з приросту населення у світі були пов'язані саме з мігрантами.

Друга досить загрозлива тенденція демографічна. Вона змушує передусім у розвинутих країнах більш вдумливо й, так би мовити, значно м'якше поставитися до трудової міграції з країн Третього світу. За прогнозами ООН у період між 2010 і 2100 роками, загальна чисельність населення Європи скоротиться трохи більше ніж на 100 мільйонів (13,7%) – на 31 млн. за перші 40 років (-4,2%) і на 70 млн. у період між 2050 та 2100 роками. Це явище вплине як на країни ЄС, так і на інші країни Європи, які до нього не належать. Причому ЄС зможе надолужити «втрати населення» лише частково – внаслідок скромного розширення на першому етапі до 2040 р. – на 6,1 мільйона. Нагадаю також, що у 2013 р. мігранти склали 10% населення Європейського Союзу, а це не менш ніж 51 млн. осіб. Знання експерт Міжнародної організації з

⁸ Georgiou, M., Zaborowski, R. Council of Europe report: Media coverage of the «refugee crisis»: A cross-European perspective. DG1(2017)03 // Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680706b00>

⁹ Managing the refugee and migrant crisis. The role of governments, private sector and technology // Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/crisis-solutions/refugee-and-migrant-crisis-report.pdf>

¹⁰ Чуєнко, В.І. Європейська криза біженства, УжНУ, 2017 // Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.43/part_2/50.pdf

¹¹ Upadhyay Dinoy K. Special Report on Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities, 26 April, 2016 / Indian Council of World Affairs, Sapru House, New Delhi // Режим доступу: <http://www.icwa.in/pdfs/guestcolumn/2014/MigrantCrisisinEurope26042016.pdf>

міграції (*International Organization for Migration*) Мікеле Бруні наполягає у зв'язку із цим на дієвості «моделі рівноваги потоків» (*flow equilibrium model*) міграції, насамперед, трудової, що у майбутньому дасть змогу уникнути значних прогалин на ринку праці у тому ж Євросоюзі. На думку вченого, оптимуму в ідеалі буде досягнуто, коли кількість робочих місць, створених економічною системою за певний проміжок часу, дорівнюватиме різниці між тими, хто емігрує у пошуках роботи і тими, хто потрапляє в якості іммігрантів для праці всередині сучасних суб-регіональних об'єднань¹².

Причому йтиметься не стільки про некваліфікованих працівників, а тих хто вже має чи спроможний набути нову робочу якість. До прикладу, попит на іноземну робочу силу у ФРН визначається переважно потребою у кваліфікованих робітниках, а не нестачею вітчизняних робочих ресурсів. І тут не оминати третю тенденцію сучасного світового розвитку – урбанізацію, яка значно посилиться у середньостроковій перспективі.

На початку ХХІ ст. ми живемо у світі, який стає дедалі міським, де усе більше людей рухається саме до міст. Більше 54 відсотків людей проживали у містах у 2014 р. Очікується, що міське населення зросте з 3,9 млрд. протягом наступних кількох десятиліть до 6,4 млрд. За оцінками ООН, кожен тиждень до міст прибувають щонайменше 3 мільйони людей. Отже, міграція надалі урбанізує світ. Зв'язки «від міста до міста» (*city-to-city links*) формуються або ж підтримуються сьогодні завдячуючи наявності великих іммігрантських співтовариств. Причому ці діаспори можуть відігравати важливу досить позитивну роль у підтримці місцевих децентралізованих партнерських відносин в інтернаціональних містах¹³.

Зрозуміло, що, зважаючи на таку неоднозначну глобальну ситуацію, «міграційний вибух» 2015 р. поставив на порядок денний в Євросоюзі чимало таких питань, про які раніше не йшлося, або ж вони розглядалися і вирішувалися досить повільно: ситуація була ще не такою критичною. Десь у кінці нульових років планувалось розробити, а згодом упровадити у життя спеціальний «Імміграційний Пакт ЄС» (*The EU Immigration Pact*), який мав на меті гармонізувати спільну стратегію країн-членів у сфері насамперед економічної міграції. Як відзначала у меморандумі політичний аналітик Центру європейської політики Елізабет Колет, основна увага поки що приділяється збиранню інформації щодо міграційної теми, а тому не йдеться про «використання ресурсів та зміну правил». На її думку, європейські політики мають у подальшому розробити і дотримуватись єдиних політичних цілей у міграційних питаннях¹⁴. У 2014 р. єврокомісаром внутрішніх справ ЄС відповідальним зокрема і за міграційну політику, став Дімітріс Аврамопулос, який до цього обіймав міністерські посади в уряді Греції. Голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер, напучуючи його, підкреслив, що він має вирішувати передусім задачі щодо системної розробки нової європейської політики у сфері регулювання «нормальної міграції» (*regular migration*), а також підвищити ефективність роботи агентства ЄС з безпеки зовнішніх кордонів – Фронтекс (*FRONTEX*)¹⁵. Усе це має відбуватися у тісній співпраці із єврокомісаром у Зовнішніх справах з метою налагодження координації у питаннях міграції і політиці безпеки з третіми країнами¹⁶. Таким чином, усе це мало означати ніщо інше як пошуки створення ефективного інструментарію в управлінській сфері для впровадження гнучкої політики міграції робочої сили й досягнення певної солідарності між державами-членами.

Нагадаємо, що в Євросоюзі, як і у всьому світі, чітко розрізняють міграцію людей під тиском жажливих обставин життя таких як війна, голод, або ж нестерпного політичного тиску та суто «економічну еміграцію», до якої досить часто ставляться вкрай критично. Візьмемо випадок з Угорщиною. Прем'єр-міністр Віктор Орбан ще на початку 2015 р. зробив жорстку заяву з

¹² Bruni, M. Promoting a Common understanding of Migration Trends. IOM Development Fund, 2017. 165 p. // Режим доступу: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_trendsweb.pdf

¹³ World Migration Report, 2015. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility // Режим доступу: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf

¹⁴ Collett E. The EU Immigration Pact – from Hague to Stockholm, via Paris. Policy Brief, October 2008 // Режим доступу: https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/Collett_EU_Immigration_Pact_1.pdf

¹⁵ За даними Фронтекс щороку робиться понад 700 млн. записів про виїзд та в'їзд до ЄС. Ця цифра включає також громадян Євросоюзу, які в'їжджають та виїжджають з його території.

¹⁶ EPC Policy Update for the European Programme for Integration and Migration, 1 November 2014 by Andreia Ghimis and Yves Pascouau // Режим доступу: http://www.epim.info/wp-content/uploads/2014/11/EPC-EPIM-Update_November-2014.pdf

цього приводу: «Економічна міграція – це погана річ для Європи і не слід розглядати її як корисну... Отже імміграція повинна бути зупинена, і це угорська позиція». Більш того: «Ми не бажаємо, щоби чисельна меншість з різними культурними особливостями і минулим жила серед нас, ми б хотіли щоб Угорщина залишилася Угорщиною», – підкреслив політик¹⁷. Дійсно, у ситуації неконтрольованого напливу мігрантів, яка час від часу може повторюватись, і Будапешт перестав бути Будапештом. Половина всіх іноземних громадян зареєстрована у Центральній Угорщині. Що стосується азійських іммігрантів, то їх частка в середньому становила 80 відсотків, а у випадку з китайською, в'єтнамською або сирійською громадою частка становила 90% і вони осіли переважно у Будапешті¹⁸.

Під впливом міграційного вибуху 2015 р. у Брюсселі серйозно замислились над переглядом уже багато в чому застарілих регуляторних документів щодо міграції прийнятих свого часу у Дубліні. Знову виникла необхідність перегляду відповідного законодавства та його імплементації у політичні рішення, принаймні, у 3-х сферах – вироблення спільних підходів, по-перше, до шукачів притулку (*asylum seekers*); по-друге, до незареєстрованих мігрантів (*undocumented migrants*) і насамкінець забезпечення рівності, інтеграції та соціальної адаптації найбільш вразливих груп мігрантів. Отже, дуже серйозним завданням в ЄС на перспективу залишатиметься диференціювання між справжніми вимогами щодо притулку та суто економічними мігрантами. Зрозуміло, що і вони зможуть знайти місце на ринках праці у співтоваристві, проте у чітко визначених сферах. Як повідомлялось у «Європейському бюлетені трудової мобільності» (*European Job Mobility Bulletin*) за квітень 2014 р., тільки у ФРН в царині банківських і фінансових послуг (для службовців молодшої ланки) кількість вакансій добігла 26 тисяч, а у ресторанному бізнесі і в торгівлі вакантними були відповідно 16070 і 10990 робочих місць. Особливим же попитом на німецькому ринку праці користувались (і продовжують користуватися) фахівці з електрики та електронного обладнання – 22900 вакансій¹⁹. Інакше кажучи, оптимальна стратегія окремих країн та Євросоюзу в цілому має зводитися до нагальних економічних потреб. Як слушно зазначила вітчизняна дослідниця М. Яремчук, масштаби імміграції повинні визначатися не чисельністю робочих на ринку праці з тих, які шукають роботу, а реальними потребами національної економіки у робочій силі²⁰. Зрозуміло, що «керована трудова міграція» – це здобуток насамперед внутрішньої регуляторної політики всередині самого Євросоюзу, тобто працівники «мігрують всередині співтовариства». Не випадково однією з форм трудової міграції в ЄС є робота в якомусь іншому євро регіоні – без зміни постійного місця проживання (*commuting*). За приблизними підрахунками сьогодні в ЄС мігрантів, які практикують комьютінг близько 6 мільйонів.

У новому світлі для більшості країн ЄС після кризи 2015 р. постали і питання безпеки. Ідеться передусім про захист зовнішніх кордонів Союзу та забезпечення безпеки громадян у зв'язку із неконтрольованою міграцією та посиленням загроз, пов'язаних з тероризмом. Віктор Орбан якось заявив, що «Європа має бути спроможною захистити себе. Політична коректність більше не захищає від жорстокого варварства»²¹. Один з лідерів британських євроскептиків Найджел Фарадж зауважив з приводу безпеки таке: «Неможливо мати захищений та безпечний Європейський Союз, який не має внутрішніх кордонів та лякаючі пористі зовнішні кордони. На жаль, ІДІЛ повною мірою використала переваги наївності ЄС з точки зору Шенге-

¹⁷ Орбан решил закрыть Венгрию для иммигрантов из бедных стран, январь 2015 // Режим доступа: <http://www.mukachevo.net/ru/news/view/103791>

¹⁸ Hárs A. On the characteristics of temporary transnational migration: the Case of Hungary / Characteristics of temporary transnational migration. Collected working papers from the EURA-NET project / Ed. by Pirkko Pitkänen and Mari Korpela // http://www.uta.fi/edu/en/research/projects/euranet/publications/Characteristics%20of%20Temporary%20Transnational%20Migration_EURA-NET.pdf

¹⁹ European Job Mobility Bulletin, April 2014 // Режим доступа: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11673.pdf>

²⁰ Яремчук, М. Трудова міграція в ЄС // Режим доступа: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17883/1/141-144.pdf>

²¹ Орбан решил закрыть Венгрию для иммигрантов из бедных стран, январь 2015 // Режим доступа: <http://www.mukachevo.net/ru/news/view/103791>

ну»²². Координаційні зусилля Єврокомісії у безпековій сфері мають бути ключовим фактором. Однак, як підкреслюють експерти, досить часто спільна політика кордонів та співробітництво у галузі безпеки за своїм характером й спрямованістю були скоріше реактивними, а не активними.

Незважаючи на непрості виклики останніх років ЄК, а у липні 2017 р. і Європейський Суд, підтримали в цілому останні Дублінські регуляторні правила (2013), незважаючи на «високий приплив 2015 року». Зокрема вони дають країнам-членам право депортувати мігрантів до першої країни в'їзду до ЄС. Однак перед обличчям кризи, коли лише Німеччина змушена була прийняти більше 900 тис. мігрантів, потрібні були досить рішучі кроки. І європейці це розуміли. Як відзначалося в одному із засадничих документів Європарламенту, у Європі «існують серйозні сумніви щодо того, чи відповідає наша міграційна політика тисковим тисячам мігрантів». Разом з тим, підкреслювалось, що наразі немає альтернативи спільній «політиці інтеграції мігрантів у наші суспільства» в умовах, коли Європа, розвиваючи економіку, зазнає демографічного спаду²³.

Однак європейська безпекова політика виявилася занадто слабкою і, звісно, потребувала корегування – особливо на кордонах фронтових держав-членів (*frontline Member States*), якими були і залишаються Греція, Болгарія, Угорщина, Італія та Іспанія. Деякі держави вдалися найрішучих заходів. Як відомо, окремі країни ЦСЄ, незважаючи на зобов'язання ЄС щодо прав людини та прав біженців, створили стіни та посилили прикордонний контроль, намагаючись запобігти або відвернути міграцію. В інших країнах посилилася бюрократична інерція при обробці прохань про надання статусу біженця та отримання притулку, що також опосередковано перешкоджає міграції. Щодо політики інтеграції існували не менш серйозні розбіжності. Критикуючи модель м'якої акультурації прибульців до ЄС, на кшталт запропонованої свого часу Вілом Кимлічкою, дехто з радикально налаштованих експертів та політиків вважав, що з самого початку міграційної кризи слід було не інтегрувати біженців та мігрантів, а, навпаки, асимілювати їх.

Така позиція вкрай правих політиків як на Заході, так і на Сході Європи. Сучасні європейські підходи, які пропонуються після «мігрантського вибуху» 2015 р., можна охарактеризувати коротко – підтримка тактики іммігрантської участі. У документі Генерального директорату внутрішніх справ підкреслено, що найбільш вражаючим фактором застарілих міграційних рішень є «відсутність будь-яких внесків шукачів притулку у рішення про трансфери», які їх безпосередньо стосуються. Висновок доповіді невтішний: «Примусові трансфери спричинили провал Дубліна». Отже, на думку авторів, Дублін має бути замінено некомерційною, заснованою на солідарності системою відповідальності, яка відповідає правам та розподілу відповідальності за позови про надання притулку. Крім цього, слід запровадити систему взаємного визнання позитивних рішень про притулок в країнах ЄС. Це дозволить відкрити «права вільного руху» (*free movement rights*), дозволяючи бенефіціарам міжнародного захисту (тобто усім тим, хто на нього потребує і дійсно має право) добиватися об'єднання сімей або ж отримувати пропозиції роботи, які максимізують можливості для кращої інтеграції²⁴.

Як відомо, одним із варіантів врегулювання проблеми з мігрантами є запропоновані Єврокомісією квоти щодо прийняття мігрантів країнами ЄС пропорційно до їх населення, економіки, рівня життя. Зокрема, найбільшу кількість мігрантів повинні були прийняти Німеччина і Франція, а також мали долучитись країни Східної Європи та Балтії. У 2014 р. до «безпечних країн» для перебування мігрантів були зараховані Боснія і Герцеговина, Македонія і Сербія.

Кілька цифр про масштаби кризи 2015 р. та деякі спільні кроки ЄС щодо квотування біженців, які однак не були підтримані передусім у державах Вишеграду. У спецповіді «Криза бі-

²² The European Union and The Fight against terrorism by Nigel Farage / New Europe , January 6, 2016 // Режим доступу: <https://www.neweurope.eu/article/the-european-union-and-the-fight-against-terrorism/>

²³ Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions a european agenda on migration / Brussels, 13.5.2015 COM(2015) 240 final // https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

²⁴ Directorate General for Internal.Enhancing The Common European Asylum System and Alternatives to Dublin, Study, 2015 // http://www.epgencms.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/983a50a5-69d6-48b1-a0bd-2b34cced9e36/Sessions_1_and_2-Study_European_Asylum_System_and_Alternatives_to_Dublin.pdf

женців – 2015» відзначено, що, згідно даних УВКБ ООН, більше 310 000 осіб прибули до Італії і Греції. Італійські прийомні пункти переповнені. Ще гірша ситуація в Греції, де зосередилося 200 тисяч біженців – прибульців з Туреччини. Держави-члени погодилися підтримати Грецію з переміщенням 63,3 тис. осіб, котрі потребують міжнародного захисту, та Італії з 34,9 – загалом близько 98 тисяч осіб. Нагадаємо, що ще у квітні 2012 р. Європейська рада схвалила Стратегію відповіді ЄС на міграційний тиск (EU Action on Migratory Pressures – A Strategic Response), за якою зокрема передбачалося запобігання нелегальній міграції через турецько-грецький кордон²⁵.

Через два роки після того, як держави ЄС вирішили створити механізм екстреного переселення, майже всі правомочні емігранти, зареєстровані для переселення до Греції та Італії, були успішно переселені – загалом 31,5 тис. осіб, що потребували міжнародного захисту, причому 2/3 з них припало на Грецію²⁶. Згідно домовленостей країн ЄС про квоти розселення біженців від 20 липня 2015 р., до прикладу, ФРН прийняла 3.797 осіб (квота – 3.200), Франція – 3.146 (квота 3.470). Наведемо для порівняння цифри переселених до деяких країн Центральної Європи: Австрія – 1.880 осіб (квота 1900); Чеська Республіка – 52 (квота 400); Польща – 0 (квота 900) і Румунія – 26 (квота 80)²⁷.

Крім квотування та контролю над трудовою міграцією європейськими структурами були запропоновані конкретні кроки щодо зміцнення безпеки зовнішніх кордонів ЄС. Конкретні пропозиції стосувалися удосконалення Шенгенської інформаційної системи (*SIS II*), яка є сьогодні найбільшою інформаційною системою громадської безпеки та правоохоронної співпраці в Європі. Ідеться також про покращення роботи централізованої бази даних ЄС (*Eurodac*), що збирає та обробляє цифрові відбитки пальців шукачів притулку. І насамкінець новинкою стане залучення дронів. Європейська комісія розглядає, як сказано, можливість використання «флоту безпілотних літаків для спостереження» (*fleet of drones to monitor*) за своїми віддаленими безпілотними прикордонними районами, незважаючи на те, що використання безпілотників залишається політично неоднозначним. Камери дронів зможуть контролювати рух мігрантів у денні години, а інфрачервоні датчики допоможуть відстежувати можливі переміщення вночі²⁸.

Сучасні рекомендації Європарламенту стосуються можливостей та необхідності залучення до інформаційно-правової підтримки прав біженців та мігрантів й небайдужих громадських, неурядових організацій. Одну з таких фондаций у ФРН представляє рух та сайт «Оранієнплатц» (*Oranienplatz movement* – за назвою площі у Берліні), який уособлює проіміграційний протест проти сучасної міграційної політики і зокрема незгоду з третьою Дублінською угодою, якою обмежуються права мігрантів на освіту та роботу у Німеччині. Проаналізуємо матеріали сайту детальніше.

На сайті «Oplatz» читач може ознайомитись зі спеціальними інфокоміксами, у котрих даються поради яким чином можна відтягнути депортацію, або ж взагалі уникнути її. Один з можливих шляхів, як вважають активісти, – це заявити про відсутність паспорту. Інший момент можна вимагати зв'язку з кимось із правників, який допоможе отримати біженцю право на притулок. Одним з ефективних методів, який пропонує пастор, до якого звертається біженка-журналіст з Еритреї Македа, (вона писала критичні репортажі проти диктаторського режиму у цій країні) це звернутися за «релігійним притулком» (*church asylum*). І вже, мабуть, зовсім ірреальна ситуація пропонується авторами для Йонке – біженця з Камеруну, борця за права людини на своїй батьківщині. Прибувши до Німеччини, він намагався переконати, що йому небезпечно вертатися до країни, однак міграційною владою було прийняте рішення про його депортацію. І

²⁵ Малиновська, О.А. (2014). Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України, Київ, НІСД, С.25.

²⁶ The 2015 Refugee Crisis in the European Union by Elspeth Guild, Cathryn Costello, Madeline Garlick and Violeta Moreno-Lax, No. 332, September 2015 // Режим доступу: https://www.ceps.eu/system/files/CEPS%20PB332%20Refugee%20Crisis%20in%20EU_0.pdf

²⁷ Annex to the report from the commission to the european parliament, the european council and the council progress report on the european agenda on migration resettlement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final Annex 7 // https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_annex_7_resettlement_en.pdf

²⁸ Managing the refugee and migrant crisis. The role of governments, private sector and technology // Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/crisis-solutions/refugee-and-migrant-crisis-report.pdf>

ось він у супроводі двох поліцейських супроводжується на борт літака. Тут він вирішує голосно заявити, що не бажає повернення до Камеруну і каже: «Мене депортують всупереч моїй волі. Я не бажаю вертатися до Камеруну». В салоні ж літака Йонке відмовляється сідати у пасажирське крісло і тут на допомогу йому приходять молода дівчина, яка каже, що також відмовляється сісти на своє місце на знак підтримки камерунця. Отже, літак у цій ситуації не може злетіти, допоки ці двоє протестуючих або ж не займуть місця, або ж не покинуть літак...

Однак найбільш ординарна ситуація виникає тоді, коли представникам міграційних офісів вдається видворити «небажаних» з їх точки зору мігрантів, посилаючись на те, що подане звернення про притулок є повністю не обґрунтованим, оскільки його країна у ФРН вважається безпечною для проживання. Саме таку відповідь дає чиновник героїні одного з інфокоміксів Марії, біженці з Косово, посилаючись на відому Дублінську декларацію²⁹.

Повернемося до проблем найменш захищених груп біженців. У даному випадку відповідними органами проводиться лінія на створення умов для освіти. Ідеться про школи для біженців-дітей. Згідно зі звітом УВКБ ООН від 20 жовтня 2016 р. приблизно 700 біженців-дітей з таборів в Греції розпочали навчання у 16 початкових та середніх загальноосвітніх школах. Зрозуміло, що Греція має отримати додаткові преференції, у тому числі й фінансові, у межах нової відповідальності ЄС. Зокрема є пропозиції, що у Центрах прийому та ідентифікації незабаром необхідно ввести новий шаблон медичних підходів, забезпечуючи постійну присутність достатньої кількості належним чином навчених лікарів та інших медичних і психологічних служб підтримки у всіх точках доступу³⁰. Цікаво і те, що надзвичайне фінансування для Греції сягатиме 537,6 млн. євро за різними національними програмами на 2014-2020 рр. від Фонду інтеграції (AMIF) і Фонду внутрішньої безпеки (ISF) і залишатиметься важливим пріоритетом для всього ЄС³¹.

Як відзначає сучасний дослідник А. Бакала, французьке суспільство зіткнулося із двома серйозними проблемами: ісламізацією суспільства та кризою французької ідентичності. По-перше, ставиться під сумнів цінність єдиної та неподільної нації, а по-друге, підриваються основи світської республіки. Іслам дійсно став другою релігією у Франції, число прибічників якої становить близько 15 млн. осіб³². Як відомо, іслам основа правової системи у всіх сферах життєдіяльності мусульман. В ідеалі приєднання до титульної нації, як пише теоретик ліберального мультикультуралізму В. Кимлічка, не є чимось занадто складним. До людей, які мають різне етнокультурне походження, щоби стати повними й рівноправними членами певної нації і надати «свободу вияву індивідуальних відмінностей», висувуються вимоги, наприклад, «вивчення мови, участі у спільних суспільних інститутах і, можливо, висловлення свого прихильного ставлення до тривалого виживання нації». При цьому вчений зауважив, що приєднання до певної нації не вимагає відмови від релігії, звичаїв, способів відпочинку тощо³³.

Не будемо зараз заглиблюватися у ці нюанси, оскільки ще декількома прикладами чи коментарями вряд чи навіть вдасться внести щось нове у цю тематику. Зазначимо лише, що такі складні питання інтеграції/асиміляції мігрантських спільнот відчутно впливають на соціум на мікрорівні, оскільки виборці, зазвичай, відмовляються від розподілу колективного тягаря. А популістські політики намагаються порушити вироблення єдиної політики на рівні ЄС шляхом проведення національних референдумів.

Тут варто зробити лише зауваження про роль медіа у висвітленні міграційної тематики. По-перше, висувається вимога ЗМК висвітлювати реальні політичні дії щодо мігрантів і відкинути

²⁹ Stop Deportation. Ways to stop deportation. An Info-Comic 04/16 // Режим доступу: https://oplatz.net/wp-content/uploads/2016/07/GeflInfCmc_16p_A5_EN.pdf

³⁰ Annex to the Report from the Commission to The European Parliament, The European Council And The Council Progress report on the European Agenda on Migration Joint Action Plan on the implementation of the EU-Turkey Statement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final ANNEX 2 /https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114annex_2_joint_action_plan_on_the_implementation_of_the_eu_turkey_statement_en.pdf

³¹ Managing Migration EU Financial Support to Greece, October 2017 // https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_managing_migration_eu_financial_support_to_greece_en.pdf

³² Бакала, А.А. Міграційна криза в Європейському Союзі // Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...2...PDF/...pdf

³³ Кимлічка, В. (2001). Лібералізм і права меншин, Х.: Центр освітніх ініціатив, С.129.

спокуси «націоналізувати успіхи ЄС та європеїзувати національні невдачі». Оскільки підвищується роль відповідних центрів влади, то слід надавати слово в основних програмах на ТБ уповноваженим управлінцям та депутатам Європарламенту для висвітлення реальних кроків і сучасної стратегії у царині міграції³⁴.

Висновки. Зробимо деякі узагальнення. Фактично саме під впливом мігрантського вибуху 2015 р., який засвідчив неготовність багатьох структур ЄС до прийняття адекватних рішень в імміграційній політиці, в експертному та політичному середовищі визріла думка, що не лише кілька держав-членів, а усі країни Євросоюзу повинен визнати, що Дублінські документи (2013) застаріли і потрібні зовсім нові підходи. В умовах розгортання кризи більшості держав ЄС вдалося виробити спільну позицію щодо допомоги насамперед Греції та Італії, а також стосовно солідарної позиції з питань квотування мігрантів (за виключенням країн Вишеградської групи).

Рекомендується більш ретельно диференціювати вимушену міграцію (з політичних мотивів) від суто економічної, зокрема протистояти міграції некваліфікованої робочої сили. Не так давно навіть з'явився термін «покупка притулку» (*asylum-shopping*)³⁵. Хоча він не має юридичного визначення, проте використовується в неформальному сенсі для позначення зловживань процедурою надання притулку шляхом розміщення більше ніж однієї заявки на міжнародний захист у різних державах-членах, які можуть надати найбільш привабливі соціально- економічні та гуманітарні стандарти.

Якщо можна так сказати, міграційна криза на початку ХХІ ст. стала тим *релевантним диференціалом* (у політичному сенсі) – дійсно великою несподіванкою і дуже серйозним зовнішнім викликом для Євросоюзу, що змусив по-новому відповідати на глобальні виклики. Отже, виважена й оновлена міграційна політика після подій 2015 р. має не тільки включати прикордонний контроль і репатріацію нелегальних іммігрантів, але також сприяти удосконаленню засобів безпеки, регулюючи офіційну імміграцію й заохочуючи кваліфіковану міграцію. Управлінцям усіх рівнів слід безумовно визнавати цивільні і політичні права іммігрантів, забезпечувати справедливі умови праці, натуралізацію приїжджчих, їх усвідомлене, наскільки можливо, включення у соціум і надання допомоги в цілях розвитку. Майбутнє залежить, незважаючи на усі суперечки й суперечності в ЄС, від спільних зусиль союзних держав. Його дійсно можна створити: адже воно варіативно і не виникає з минулого, а залежить від рішень основних гравців, насамперед, у владі і в громадах, вимагаючи зусиль неупередженої думки та нестандартних політичних стратегій.

Список джерел

1. Малиновська, О.А. (2014). Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України, Київ, НІСД, 48 с.
2. Гайдуцький, А.П. (2010). Міграційний капітал: теорія, методологія, практика, Київ, ТОВ «Інфосистем», 446 с.
3. Методология и методы изучения миграционных процессов / Под ред. Ж. Зайончковской, И. Молодиковой, В. Мукомеля/ Центр миграционных исследований. М., 2007, 370 с.
4. Пробоїв, О.А. Напрями подолання міграційної кризи в країнах ЄС і врегулювання потоків нелегальної міграції // Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/15.pdf (дата перегляду: 21.10.2017).
5. Чуєнко, В.І. (2017). Європейська криза біженства, УжНУ, Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu .uz.ua/file/No.43/part_2/50.pdf (дата перегляду: 21.11.2017).
6. Луцишин, Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних відносин // Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/34280/1/7_41-45.pdf (дата перегляду: 20.10.2017).

³⁴ Vision Europe Summit. Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe / Calouste Gulbenkian Foundation Lisbon, 21-22 November 2016 // <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope%E2%80%9393PolicyPapersweb.pdf>

³⁵ Asylum and Migration Glossary 3.0 a tool for better comparability produced by the European Migration Network, October 2014 // <http://www.integrazionemigranti.gov.it/archiviodocumenti/mediazione-interculturale/Documents/emn-glossary-en-version.pdf>

7. Georgiou M., Zaborowski R. Council of Europe report: Media coverage of the «refugee crisis»: A cross-European perspective. DG1(2017)03 // Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680706b00> (дата перегляду: 19.11.2017).
8. Managing the refugee and migrant crisis. The role of governments, private sector and technology // Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/crisis-solutions/refugee-and-migrant-crisis-report.pdf> (дата перегляду: 15.11.2017).
9. Upadhyay Dinoj K. Special Report on Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities, 26 April, 2016 / Indian Council of World Affairs, Sapru House, New Delhi // Режим доступу: <http://www.icwa.in/pdfs/guestcolumn/2014/MigrantCrisisinEurope26042016.pdf> (дата перегляду: 21.05.2017).
10. Bruni M. Promoting a Common understanding of Migration Trends. IOM Development Fund, 2017. 165 p. // Режим доступу: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_trendsweb.pdf (дата перегляду: 17.11.2017).
11. World Migration Report, 2015. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility // Режим доступу: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf (дата перегляду: 21.04.2017).
12. Collett E. The EU Immigration Pact – from Hague to Stockholm, via Paris. Policy Brief, October 2008 // Режим доступу: https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/Collett_EU_Immigration_Pact_1.pdf (дата перегляду: 21.05.2017).
13. EPC Policy Update for the European Programme for Integration and Migration, 1 November 2014 by Andreia Ghimis and Yves Pascouau // Режим доступу: http://www.epim.info/wp-content/uploads/2014/11/EPC-EPIM-Update_November-2014.pdf (дата перегляду: 15.09.2017).
14. Орбан решил закрыть Венгрию для иммигрантов из бедных стран, январь 2015 // Режим доступу: <http://www.mukachevo.net/ru/news/view/103791> (дата перегляду: 21.11.2016).
15. Hárs A. On the characteristics of temporary transnational migration: the Case of Hungary / Characteristics of temporary transnational migration. Collected working papers from the EURA-NET project / Ed. by Pirkko Pitkänen and Mari Korpela // http://www.uta.fi/edu/en/research/projects/euranet/publications/Characteristics%20of%20Temporary%20Transnational%20Migration_EURA-NET.pdf (дата перегляду: 2.11.2017).
16. European Job Mobility Bulletin, April 2014 // Режим доступу: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11673.pdf> (дата перегляду: 21.11.2016).
17. Яремчук М.Трудова міграція в ЄС // Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17883/1/141-144.pdf> (дата перегляду: 15.11.2017).
18. The European Union and The Fight against terrorism by Nigel Farage / New Europe , January 6, 2016 // Режим доступу: <https://www.neweurope.eu/article/the-european-union-and-the-fight-against-terrorism/> (дата перегляду: 21.11.2017).
19. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions a european agenda on migration / Brussels, 13.5.2015 COM(2015) 240 final // https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf (дата перегляду: 20.06.2017).
20. Directorate General for Internal.Enhancing The Common European Asylum System and Alternatives to Dublin, Study, 2015 // http://www.epgencms.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/983a50a5-69d6-48b1-a0bd-2b34cced9e36/Sessions_1_and_2-Study_European_AsylumSystem_and_Alternatives_to_Dublin.pdf (дата перегляду: 20.10.2017).
21. The 2015 Refugee Crisis in the European Union by Elspeth Guild, Cathryn Costello, Madeline Garlick and Violeta Moreno-Lax, No. 332, September 2015 // Режим доступу: https://www.ceps.eu/system/files/CEPS%20PB332%20Refugee%20Crisis%20in%20EU_0.pdf (дата перегляду: 15.05.2017).
22. Annex to the report from the commission to the european parliament, the european council and the council progress report on the european agenda on migration resettlement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final Annex 7 // Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_annex_7_resettlement_en.pdf (дата перегляду: 21.12.2017).

23. Stop Deportation. Ways to stop deportation. An Info-Comic 04/16 // Режим доступу: https://oplatz.net/wp-content/uploads/2016/07/GeflInfCmc_16p_A5_EN.pdf (дата перегляду: 20.10.2017).

24. Annex to the Report from the Commission to The European Parliament, The European Council And The Council Progress report on the European Agenda on Migration Joint Action Plan on the implementation of the EU-Turkey Statement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final ANNEX 2 Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114annex_2_joint_action_plan_on_the_implementationof_the_eu_turkey_statementen.pdf (дата перегляду: 21.12.2017).

25. Managing Migration EU Financial Support to Greece, October 2017 // Режим доступу: https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_managing_migration_eu_financial_support_to_greece_en.pdf (дата перегляду: 21.11.2017).

26. Бакала, А.А. Міграційна криза в Європейському Союзі // Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...2...PDF/...pdf (дата перегляду: 15.05.2017).

27. Кимлічка, В. (2001). Лібералізм і права меншин. Х.: Центр освітніх ініціатив, 76 с.

28. Vision Europe Summit. Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe / Calouste Gulbenkian Foundation Lisbon, 21 – 22 November 2016 // Режим доступу: <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope%E2%80%93PolicyPapersweb.pdf> (дата перегляду: 20.10.2017).

29. Asylum and Migration Glossary 3.0 a tool for better comparability produced by the European Migration Network, October 2014 // Режим доступу: <http://www.integrazionemigranti.gov.it/archivio/documenti/mediazione-interculturale/Documents/emn-glossary-en-version.pdf> (дата перегляду: 21.10.2017).

References

1. Georgiou M., Zaborowski R. Council of Europe report: Media coverage of the «refugee crisis»: A cross-European perspective. DG1(2017)03 // Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680706b00> (дата перегляду: 19.11.2017).

2. Managing the refugee and migrant crisis. The role of governments, private sector and technology // Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/crisis-solutions/refugee-and-migrant-crisis-report.pdf> (дата перегляду: 15.11.2017).

3. Upadhyay Dinoj K. Special Report on Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities, 26 April, 2016 / Indian Council of World Affairs, Sapru House, New Delhi // Режим доступу: <http://www.icwa.in/pdfs/guestcolumn/2014/MigrantCrisisinEurope26042016.pdf> (дата перегляду: 21.05.2017).

4. Bruni M. Promoting a Common understanding of Migration Trends. IOM Development Fund, 2017. 165 p. // Режим доступу: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_trendsweb.pdf (дата перегляду: 17.11.2017).

5. World Migration Report, 2015. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility // Режим доступу: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf (дата перегляду: 21.04.2017).

6. Collett E. The EU Immigration Pact – from Hague to Stockholm, via Paris. Policy Brief, October 2008 // Режим доступу: https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/Collett_EU_Immigration_Pact_1.pdf (дата перегляду: 21.05.2017).

7. EPC Policy Update for the European Programme for Integration and Migration, 1 November 2014 by Andreia Ghimis and Yves Pascouau // Режим доступу: http://www.epim.info/wp-content/uploads/2014/11/EPC-EPIM-Update_November-2014.pdf (дата перегляду: 15.09.2017).

8. Hárs A. On the characteristics of temporary transnational migration: the Case of Hungary / Characteristics of temporary transnational migration. Collected working papers from the EURA-NET project / Ed. by Pirkko Pitkänen and Mari Korpela // http://www.uta.fi/edu/en/research/projects/euranet/publications/Characteristics%20of%20Temporary%20Transnational%20Migration_EURA-NET.pdf (дата перегляду: 2.11.2017).

9. European Job Mobility Bulletin, April 2014 // Режим доступу: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11673.pdf> (дата перегляду: 21.11.2016).

10. The European Union and The Fight against terrorism by Nigel Farage / New Europe , January 6, 2016 // Режим доступу: <https://www.neweurope.eu/article/the-european-union-and-the-fight-against-terrorism/> (дата перегляду: 21.11.2017).

11. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions a european agenda on migration / Brussels, 13.5.2015 COM(2015) 240 final // https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf (дата перегляду: 20.06.2017).

12. Directorate General for Internal. Enhancing The Common European Asylum System and Alternatives to Dublin, Study, 2015 // http://www.epgencms.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/983a50a5-69d6-48b1-a0bd-2b34cced9e36/Sessions_1_and_2-Study_European_AsylumSystem_and_Alternatives_to_Dublin.pdf (дата перегляду: 20.10.2017).

13. The 2015 Refugee Crisis in the European Union by Elspeth Guild, Cathryn Costello, Madeline Garlick and Violeta Moreno-Lax, No. 332, September 2015 // Режим доступу: https://www.ceps.eu/system/files/CEPS%20PB332%20Refugee%20Crisis%20in%20EU_0.pdf (дата перегляду: 15.05.2017).

14. Annex to the report from the commission to the european parliament, the european council and the council progress report on the european agenda on migration resettlement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final Annex 7 // Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_annex_7_resettlement_en.pdf (дата перегляду: 21.12.2017).

15. Stop Deportation. Ways to stop deportation. An Info-Comic 04/16 // Режим доступу: https://oplatz.net/wp-content/uploads/2016/07/GeflInfCmc_16p_A5_EN.pdf (дата перегляду: 20.10.2017).

16. Annex to the Report from the Commission to The European Parliament, The European Council And The Council Progress report on the European Agenda on Migration Joint Action Plan on the implementation of the EU-Turkey Statement / Brussels, 15.11.2017 COM(2017) 669 final ANNEX 2 Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114annex_2_joint_action_plan_on_the_implementationof_the_eu_turkey_statementen.pdf (дата перегляду: 21.12.2017).

17. Managing Migration EU Financial Support to Greece, October 2017 // Режим доступу: https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171114_managing_migration_eu_financial_support_to_greece_en.pdf (дата перегляду: 21.11.2017).

18. Vision Europe Summit. Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe / Calouste Gulbenkian Foundation Lisbon, 21 – 22 November 2016 // Режим доступу: <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope%E2%80%9393PolicyPapersweb.pdf> (дата перегляду: 20.10.2017).

19. Asylum and Migration Glossary 3.0 a tool for better comparability produced by the European Migration Network, October 2014 // Режим доступу: <http://www.integrazionemigranti.gov.it/archivi/odocumenti/mediazione-interculturale/Documents/emn-glossary-en-version.pdf> (accessed 21.10.2017).